

TILSYNSUTVALGET FOR DOMMERE

ÅRSMELDING

2013

TILSYNSUTVALGET FOR DOMMERE

Tilsynsutvalget for dommere er et disiplinærorgan for norske dommere som omfatter alle fagdommere i tingrettene, lagmannsrettene, Høyesterett, jordskifterettene og jordskifteoverrettene. Ordningen gjelder foruten de faste embetsdommerne også midlertidige dommere, herunder dommerfullmektiger.

Regelverket som gjelder for Tilsynsutvalgets virksomhet og saksbehandling finner vi først og fremst i domstoloven kapittel 12. Dessuten gjelder forvaltningsloven og offentlighetsloven for utvalgets saksbehandling, med de unntak som følger av domstoloven §§ 238 og 239.

Tilsynsutvalget kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer ”forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk”, jf. domstoloven § 236.

Dette omfatter både dommerens plikter etter prosesslovgivningen og typiske arbeidsrettslige plikter. I vurderingen av hva som er god dommerskikk er etiske prinsipper for dommeradferd, vedtatt av Den norske Dommerforening, Teknas etatsforening for jordskifterettene og Domstoladministrasjonen et viktig redskap for Tilsynsutvalget. I Tilsynsutvalgets vedtak blir disse prinsippene tatt stadig mer aktivt i bruk. Prinsippene gjelder for alle fagdommere i de alminnelige domstolene og i jordskiftedomstolene, både i og utenfor den dømmende virksomhet.

Tilsynsutvalget kan også treffe vedtak om disiplinærtiltak for forhold utenfor tjenesten, men klageadgangen er da forbeholdt Justisdepartementet, Domstoladministrasjonen og vedkommende domstolleder, jf. domstoloven § 237.

Tilsynsutvalget ser det som en av sine oppgaver å vektlegge generelle spørsmål og problemstillinger knyttet til dommeretikk.

Domstoloven gir anvisning på to former for disiplinærtiltak. Den strengeste reaksjonsformen er *advarsel*. *Kritikk* vil være den vanligste reaksjonsformen. Utvalget kan også gi generelle uttalelser i forbindelse med klagesaksbehandlingen.

Tilsynsutvalgets vedtak om disiplinærtiltak kan ha betydning for videre vurdering og oppfølging av arbeidsrettslige eller strafferettslige reaksjoner overfor en dommer. Hvor Tilsynsutvalget finner forholdet så alvorlig at det bør kvalifisere for sivil suspensjon og avskjed skal Tilsynsutvalget varsle Justisdepartementet. Det pågår for tiden en sivil

avskjedssak for retten mot en dommer, hvor Tilsynsutvalget først i ordinær disiplinærsak reagerte med advarsel, og staten deretter reiste søksmål med krav om avskjedigelse.

Tilsynsutvalgets myndighet er begrenset ved at det ikke kan vurdere forhold som har funnet sted for mer enn ett år siden, jf. domstoloven § 237 fjerde ledd. En annen begrensning for utvalgets myndighet gis i domstoloven § 236 fjerde ledd, hvor det heter at ”Tilsynsutvalget kan ikke vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig.”

Mer informasjon om Tilsynsutvalget for dommere finnes på nettstedet <http://www.domstol.no/no/Enkelt-domstol/Tilsynsutvalget-for-dommere/>. Der finnes en generell orientering om utvalget, samt praktisk informasjon til potensielle klagere. I tillegg blir Tilsynsutvalgets vedtak publisert der i anonymisert form. Alle vedtak som treffes i utvalgsmøter publiseres på denne måten.

Vedtakene publiseres også på Lovdata.

TILSYNSUTVALGETS ORGANISERING

Tilsynsutvalget er et uavhengig og frittstående forvaltningsorgan. Utvalgets sekretariat er plassert i Domstoladministrasjonen.

Tilsynsutvalget består av seks medlemmer med personlige varamedlemmer. Det er sammensatt av to dommere ved de alminnelige domstolene, en jordskiftedommer, to representanter for allmennheten og en advokat, jf. domstoloven § 235.

Når Tilsynsutvalget behandler saker som gjelder en dommer fra de alminnelige domstoler, deltar to dommere fra de alminnelige domstoler, advokatmedlemmet og de to representantene for allmennheten. Ved behandling av saker som gjelder en jordskifteoverdommer eller en jordskiftedommer, deltar en dommer fra jordskifterettene i stedet for en dommer fra de alminnelige domstolene.

Utvalget har i 2013 hatt følgende sammensetning:

- Tingrettsdommer/sorenskriver Unni Sandbukt, Nord-Troms tingrett, leder
Personlig varamedlem: Avdelingsleder/tingrettsdommer Ina Elisabeth Strømstad, Oslo tingrett (t.o.m.31.5.13)
Personlig varamedlem: Tingrettsdommer Ragnhild Olsnes, Stavanger tingrett (f.o.m. 1.6.13)
- Lagdommer Randi Grøndalen, Frostating lagmannsrett
Personlig varamedlem: Lagdommer Rune Jensen, Agder lagmannsrett
- Rektor Bjørg Tørresdal, Frol oppvekstsenter, Levanger
Personlig varamedlem: Fisker og styrmann Eva Toril Strand, Averøy (t.o.m. 31.5.13)
Personlig varamedlem: Rådmann Anne-Birgitte Sveri, Nittedal kommune (f.o.m. 1.6.13)
- Professor Svein J. Magnussen

- Personlig varamedlem: Regiondirektør Gerd Ingunn Opdal*
- Advokat Jeppe Normann, Advokatfirmaet Selmer DA
Personlig varamedlem: Advokat Bjørn Hübner Senum, Advokatfelleskapet Kristiansand
  - Jordskifterettsleder Trond Berge, Sør-Rogaland jordskifterett
Personlig varamedlem: Konstituert jordskifteoverrettsleder Vidar Bergtun, Gulating jordskifteoverrett

TILSYNSUTVALGETS VIRKSOMHET

Møter

Tilsynsutvalget gjennomførte i 2013 seks møter. Tre møter ble avholdt i Trondheim, to i Oslo og ett i Roma.

Studietur

I september reiste utvalgets medlemmer og to personer fra sekretariatet på studietur til Roma i Italia. Formålet med studieturen var å se hvordan Italia håndterer disiplinærsaker mot dommere.

Møtet med *Consiglio Superiore della Magistratura* (C.S.M.) fant sted ved Piazza Indipendenza i Roma. C.S.M. består av 27 medlemmer, hvorav 8 er oppnevnt av parlamentet og 16 oppnevnt av domstolene og påtalemyndigheten. Samtlige medlemmer i C.S.M. er jurister. Medlemmene oppnevnt av parlamentet er professorer i rettsvitenskap og privatpraktiserende advokater, mens de øvrige medlemmene er dommere og påtalejurister. Oppnevningen skjer for en periode på fire år. I denne perioden har medlemmene ikke adgang til å utøve sitt "vanlige" yrke.

C.S.M. behandler disiplinærsaker mot både dommere og påtalejurister (statsadvokater) og har langt flere oppgaver enn det Tilsynsutvalget for dommere har i Norge. C.S.M. har i tillegg til å gi disiplinære reaksjoner også myndighet til blant annet å utnevne, forfremme og avskjedige dommere og påtalejurister. C.S.M. har som hovedregel muntlige høringer før det treffes disiplinærvedtak. Tilsynsutvalget for dommere var til stede ved en slik høring.

Disiplinærsaker for dommere i Italia er rettslig forankret i artikkel 104 flg. i den Italienske grunnloven og er nærmere regulert i lov av 24. mars 1958 nr. 195.

Bildetekst: Utvalgets medlemmer utenfor CSM. Fra venstre; Jeppe Normann, Unni Sandbukt, Randi Grøndalen, Bjørg Tørresdal, Trond Berge og Svein J. Magnussen

Saksbehandling

Sekretariatet er adressat for henvendelser til Tilsynsutvalget, og forestår forberedelsen av klagesakene frem til de er klare for avgjørelse.

Tilsynsutvalget treffer sine vedtak i møte, jf domstolloven § 238 fjerde ledd. Utvalget har i medhold av domstolloven § 238 sjette ledd delegert til utvalgets leder, dommermedlem og advokatmedlem med deres vararepresentanter, å avvise saker i følgende tilfeller:

- det foreligger ikke klageadgang etter loven
- klager har ikke klagerett
- klagefristen på tre måneder er utløpt og klagen er åpenbart ubegrunnet

I tillegg er det delegert til utvalgets leder, dommermedlem og advokatmedlem med deres vararepresentanter, å realitetsbehandle klagesaker når klagen er åpenbart ubegrunnet.

Deltakelse på kurs, lokale kompetansetiltak og annen utadrettet virksomhet

Tilsynsutvalgets kjernevirksomhet er å være disiplinærorgan for dommere, men utvalget skal ikke utelukkende behandle disiplinærsaker. Det er nedfelt i forarbeidene at utvalget også skal bidra til å utvikle dommeretikken generelt, ta initiativ til og delta i undervisningsopplegg, og

eventuelt komme med uttalelser om uheldige forhold og skjevheter i domstolene, se bl.a. NOU 1999-19, pkt. 10.6.2.3.

Det er derfor viktig for Tilsynsutvalget å drive med formidling av utvalgets avgjørelser og å ta del i kurs og kompetansetiltak om dommeretiske spørsmål. Som et ledd i dette arbeidet, har utvalget de siste årene deltatt på en rekke kurs og møter. Dette gjelder bl.a. straffeprosesseminar for dommere, fagdager i domstolene, bl.a. Oslo tingrett, og ved regionale samlinger for dommere. Utvalgets leder deltar i tillegg med foredrag om dommerrollen på de årlige startkursene for nyutnevnte dommere..

Kurs og foredrag mv. i 2013

Høsten 2013 deltok Tilsynsutvalget på følgende arrangement:

- Asker- og Bærum tingrett: Fagdag om dommeretikk
- Innstillingsrådet for dommere: Foredrag om dommeretikk i rekrutteringsarbeidet .
- Group of States against corruption (Greco)
Høsten 2013 ble Tilsynsutvalget innkalt til et møte med en evalueringsgruppe fra Group of States against corruption i Europarådet. Gruppen kom til Norge for å evaluere Stortinget, domstolene og påtalemyndigheten. Tilsynsutvalget var sammen med bl.a. DA, Innstillingsrådet og Dommerforeningen, bedt om å redegjøre for korrupsjonsforebyggende mekanismer og mekanismer som kan forebygge interessekonflikter. Evalueringen skal kunne ut i en rapport som skal fremlegges for Greco Strasbourg i løpet av våren 2014.

Etikkprosjektet

Tilsynsutvalgets leder deltar i et Etikkprosjekt i regi av DA, som skal utvikle kompetansetiltak for dommere om dommerrollen og dommeretikk. Prosjektet arbeider bl.a. med å utarbeide et casebasert undervisningsopplegg med etiske dilemmaer og en film. Undervisningsopplegget skal gjennomføres første gang på et seminar i dommeretikk den 17. og 18. september 2014. Filmen som er utarbeidet er nå under produksjon og skal presenteres på et dommerseminar for nordiske dommere i Stockholm i mai 2014.

Tilsynsutvalget er dermed involvert i mange ulike sammenhenger der det er aktuelt å fremme og diskutere problemstillinger som er relevante for utvalgets virksomhet. Den utadrettede virksomheten er en fin måte for utvalget å komme i dialog med dommene og domstolene på.

Utvalget er opptatt av å være tilgjengelig og bidra med sin kunnskap i sammenhenger der dommeretikken skal diskuteres og utvikles.

Utvalget, ved koordinator Wenche Venås eller leder Unni Sandbukt, kan kontaktes om slike oppdrag.

Statistikk

Statistikk Tilsynsutvalget for dommere 2013

	2012	2012	2012	2013	2013	2013
	Totalt	Alminnelige domstoler	Jordskifte domstoler	Totalt	Alminnelige domstoler	Jordskifte domstoler
Innkomne saker						
Innkomne klagesaker i perioden	112	99	13	93	87	6
Anmodning om uttalelse om god dommerskikk	0	0	0	0	0	0
Saker som er behandlet av eget tiltak	0	0	0	1	1	0
Andre saker	1			0	0	0
Søksmål				2		
Sum	113	99	13	96	88	6
Hvem klager						
Parter	102	90	12	87	81	6
Prosessfullmektiger:	1	0	1	3	3	0
- Advokater/forsvarer	4	4	0	3	3	0
- Aktor	0	0	0	0	0	0
- Andre	0	0	0	0	0	0
Fornærmede	0	0	0	1	1	0
Vitner/sakkyndige	3	3	0	2	2	0
Lekdommere	0	0	0	0	0	0
Advokatforeningen	0	0	0	0	0	0
Domstoladministrasjonen	0	0	0	0	0	0
Øvrige	3	3	0	0	0	0
Sum	113	100	13	96	90	6
Avvisning						
Truffet av utvalget	10	9	1	11	8	3
Truffet av medlem etter fullmakt	62	55	7	58	51	7
Sum	72	64	8	69	59	10
Grunnlag for avvisning						
Manglende klagerett	2	2	0	1	1	0
Klagen for sent innkommet	16	15	1	16	12	4
Gjelder forhold som kan overprøves ved rettsmidler	47	40	7	33	29	4
Kombinasjon av avvisningsgrunner	8	8	0	14	13	1
Sum	73	65	8	64	55	9
Realitetsbehandling						
Truffet av utvalget	28	26	2	27	24	3
Truffet av leder/nestleder etter fullmakt	39	36	3	6	6	0
Sum	67	62	5	33	30	3
Klagen gjelder						
Forhold i tjenesten	65	61	4	27	24	3
Dommeratferd	63	58	5	27	24	3
Sen saksbehandling	4	3	1	9	8	1
Administrative forhold	0	0	0	2	2	0
Forhold utenfor tjenesten	0	0	0	1	0	1
Sum	132	122	10	66	58	8

Resultat						
Ikke disiplinærtiltak	10	10	0	13	13	0
Ikke disiplinærtiltak. Avgjort som åpenbart ubegrunnet	38	35	3	8	8	0
Dels avvist. Ikke disiplinærtiltak	14	12	2	12	9	3
Dels avvist. Dels avgjort som åpenbart ubegrunnet	1	1	0	2	2	0
Disiplinærtiltak:						
Kritikk	2	2	0	2	2	0
Advarsel	2	2	0	0	0	0
Sum	67	62	5	37	34	3
Uttalelse om god dommerskikk	0	0	0	1	1	0
Avsluttet på andre måter						
Klager trukket	0	0	0	1	1	0
Klager bortfalt	6	6	0	5	5	0
Overført Domstoladministrasjonen	1	1	0	1	1	0
Andre grunner	4	4	0	3	3	0
Klager under behandling pr 31.12	36	29	7	12	12	0

I 2013 mottok Tilsynsutvalget 94 klagesaker og to søksmålsaker. Av disse var 6 klager rettet mot dommere i jordskiftedomstolene. Det ble truffet i alt 102 vedtak i 2013, hvorav 64 vedtak ble truffet av utvalgets leder eller annet medlem etter delegering. 38 vedtak ble truffet av et samlet utvalg.

33 klager ble realitetsbehandlet i 2013. Samtlige klager gjaldt forhold i tjenesten: 27 klager gjaldt dommeratferd og 9 klager gjaldt sen saksbehandling. En og samme klage kan gjelde flere forhold. Det ble gitt disiplinærreaksjon i 2 tilfeller i form av kritikk. En av sakene gjaldt sen saksbehandling og den andre gjaldt dommeratferd. Det er blitt gitt uttalelse om god dommerskikk i en sak og 10 saker har blitt avsluttet på andre måter. Tilsynsutvalget gjennomførte 6 ordinære møter i 2013.

Tilsynsutvalget 2002-2013

I løpet av 2002-2013 har Tilsynsutvalget mottatt 1225 klagesaker. Det er totalt truffet 1221 vedtak, hvorav 588 er avvisningsvedtak. 537 saker er realitetsbehandlet av et samlet utvalg. De resterende sakene er avsluttet på annen måte, vanligvis ved at klagen er trukket eller bortfalt av andre grunner. Tilsynsutvalget har truffet vedtak om disiplinærtiltak i totalt 60 saker, og i fire av disse sakene er det gitt advarsel.

Antallet klager har variert en del fra år til år med 66 klager i 2003 (som det laveste) og 176 klager i 2011 (som det høyeste). Det er først og fremst partene i saken som klager (vanligvis over 90 prosent).

Et utviklingstrekk i denne perioden er at antall klager har stabilisert seg på høyere nivå enn tidligere. En grunn til dette kan være at klageordningen har blitt bedre kjent hos parter, advokater og andre. Et annet utviklingstrekk er at utvalget i stadig flere saker avgir uttalelser om god dommerskikk, uten at det treffes vedtak om disiplinærtiltak. Dette er i samsvar med forarbeidenes forutsetning om at Tilsynsutvalget skal utvikle retningslinjer for hva som anses som "god dommerskikk".

April 2014

Unni Sandbukt

Randi Grøndalen

Bjørg Tørresdal

Jeppe Normann

Svein J. Magnussen

Trond Berge

Tilsynsutvalgets vedtak 2013

Sak 107/12: Dommeratferd. Sen saksbehandling. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klage på sorenskriver for håndteringen av en innsynsbegjæring og for saksbehandlingen i forbindelse med oppnevning av sakkyndig. Klageren mente tingretten har nektet å behandle en begjæring om innsyn i straffesaksdokumenter og at tingretten i et hemmelig rettsmøte avsagt en kjennelse om oppnevning av sakkyndig i strid med loven.

Tilsynsutvalget mente det ikke var grunnlag for å si at sorenskriveren hadde forsømt seg ved oppfølgingen av saken. Utvalget mente sorenskriveren heller ikke kunne lastes for saksbehandlingen i forbindelse med klagers anke over beslutningen om oppnevning av sakkyndig. Tilsynsutvalget fant etter dette ikke grunnlag for å anvende disiplinærtiltak overfor sorenskriveren.

Sak 105/12: Dommeratferd. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klage på dommerfullmektig og sorenskriver for deres behandling av sak om dødsboskifte. Klageren, som var en slektning av avdøde, anførte at de innklagede dommerne unnlot å besvare hans spørsmål, at de holdt tilbake informasjon av betydning for saken og at det er grunn til å tro at et testamente ulovlig har blitt unndratt offentliggjøring etter testators død.

Tilsynsutvalget kom til at klagerens henvendelser til retten var besvart på en god nok måte. Anførselen om at dommerne tilbakeholdt informasjon og at det skal finnes et testamente som dommerne vet om og som er blitt unndratt offentlighet var åpenbart grunnløs. Tilsynsutvalget fant etter dette ikke grunnlag for å anvende disiplinærtiltak overfor dommerne.

Sak 101/12: Dommeratferd. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Bakgrunnen for klagen var en telefonsamtale mellom klager og en dommerfullmektig. Klager mente dommerfullmektigen opptrådte i strid med god dommerskikk under denne samtalen. Dette gjaldt både måten dommerfullmektigen besvarte klagers spørsmål og hvordan telefonsamtalen ble avsluttet. Dommerfullmektigen erkjente at han avsluttet samtalen ved å legge på røret. Tilsynsutvalget mente det ikke var holdepunkter for å si at dommerfullmektigen forsømt seg ved den veiledning han ga og måten det ble gjort på. Selv om telefonsamtalen ble avsluttet med at dommerfullmektigen la på røret, mente utvalget dette ikke overstiger terskelen for de mindre alvorlige feiltrinn. Utvalget la i den forbindelse vekt på at dommerfullmektigen forsøkte å svare klager med å gi informasjon og videre henvisning til rette instans, men at klageren ikke ville akseptere dommerens begrensninger for hva han kunne lytte til og hva han kunne være behjelpelig med. Utvalget la også vekt på at dommeren prøvde å avslutte samtalen og at han hadde varslet om at han ville legge på. Tilsynsutvalget fant etter dette ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor innklagede.

Sak 99/12: Dommeratferd. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak. Klage over tingrettsdommers saksbehandling og opptreden ved saksforberedelsen i en tvistesak. Klageren var prosessfullmektig for sin kone som var saksøkt i saken. Han anførte at det var i strid med god dommerskikk at dommeren ikke hadde tatt hensyn til saksøktes anførsler ved avgjørelsen av om saken skulle avvises eller hovedforhandlingen omberammes. Videre anførte klageren at saksøkte, som opptrådte uten advokat, ikke var behandlet likeverdig med saksøker, som var representert ved advokat i saken.

Tilsynsutvalget avviste den delen av klagen som gjaldt misnøye med avgjørelsene av om saken skulle avvises eller hovedforhandlingen omberammes. Dette er forhold som bare kan

prøves gjennom rettsmidlene anke eller gjenåpning. Tilsynsutvalget uttalte at dommerens oppfordring til saksøkte om å vurdere å skaffe seg advokat ikke kom i strid med hensynet til en likeverdig behandling av partene i saken. Det kan oppstå en ressursmessig ubalanse mellom partene i saken der bare den ene parten representeres ved advokat. Tilsynsutvalget kunne ikke se at det er noe klanderverdig i at dommeren søker å rette opp denne ubalansen ved å be parten vurdere å skaffe seg advokat. Utvalget kunne heller ikke se at tingrettsdommeren ved sin oppfordring viste mangel på respekt eller opptrådte klanderverdig på annet vis. Tilsynsutvalget fant etter dette ikke grunnlag for å anvende disiplinærtiltak overfor dommeren.

Sak 97/12: Sen saksbehandling. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak. Klagen hadde sin forankring i stevning reist under offentlig skifte i felleseiebo. Klagers prosessfullmektig innga den 4. juli 2012 stevning til tingretten med krav om salg av en seilbåt. I stevningen ble det også inngitt en detaljert plan for hvordan båten kunne bringes til Norge fra Middelhavet. Etter oversendelsen mottok klager ingen tilbakemelding fra tingretten og innklagede. Det ble inngitt muntlig purring pr. telefon, samt skriftlig purring pr. brev den 19. september 2012. Ved tingrettens brev av 8. oktober 2012 ble motparten gitt pålegg om tilsvarende svar. Klager anførte at innklagede, ved sin saksbehandling, ikke hadde opptrådt i samsvar med de etiske prinsippene for dommeratferd, herunder pkt. 10 "Effektivitet".

Tilsynsutvalget fant at det i saken var tale om en liggetid på drøye to måneder, fra innklagede kom tilbake fra ferie inntil pålegg om tilsvarende svar ble sendt ut. Sakens karakter og omfang kunne ikke forsvare en slik saksbehandlingstid, som var altfor lang. Det forelå imidlertid ikke uheldig dommeratferd over terskelen for å reagere med kritikk. Utvalget la vekt på innklagedes opplysning om stor arbeidsbyrde, at saken etter sin art ikke spesielt måtte prioriteres, og at den foreliggende sak reist under offentlig skifte måtte behandles utenfor de vanlige rutinene for sivile saker. Klager hadde heller ikke sannsynliggjort at klager var påført økt risiko for økonomisk tap som følge av rettens saksbehandling, slik som anført. Tilsynsutvalget fant etter dette ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor innklagede.

Sak 92/12: Dommeratferd. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak. Klager mente innklagede dommer var uforberedt, utsatte klager for press og at klager ikke fikk presentert saken sin. Klager anførte videre at dommeren under rettsmøtet var synlig irritert og at saken ble håndtert på en arrogant og inkompetent måte. Tilsynsutvalget mente det ikke var sannsynliggjort at dommeren hadde opptrådt på den måten som var beskrevet i klagen. Utvalgte ga uttrykk for at klager hadde fremsatt generelle påstander og subjektive karakteristikk som ikke var underbygget av bevis eller støtte fra andre. Tilsynsutvalget mente det ikke var grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor innklagede dommer.

Sak 61/12: Dommeratferd. Sen saksbehandling. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak. Klage på dommerfullmektig som var ansvarlig dommer i sak om offentlig skifte av dødsbo. Klageren, som representerte en av avdødes slektninger, anførte at dommerfullmektigen hadde manglende kontroll med bobestyrers arbeid og framdriften i saken. Tilsynsutvalget var enig med klageren i at bobehandlingen i denne saken hadde tatt lang tid, men kunne ikke se at dommerfullmektigen kunne klandres for dette. Hun hadde besvart henvendelser fra klageren fortløpende, og også rettet de nødvendige henvendelser til bobestyrer for å følge opp hans arbeid. Det var derfor ikke grunnlag for å anvende disiplinærtiltak overfor dommerfullmektigen.

Sak 52/12: Dommeratferd og sen saksbehandling. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak. Bakgrunnen for klagen var en jordskiftesak om bruksordning. Klagers anførsler som knyttet seg til sakskostnader, ble avvist av utvalget. Klager anførte videre at dommeren handlet i strid med god dommerskikk ved at dommeren opptrådte partisk og ved å ha medvirket til at saksbehandlingen tok unødige lang tid. Utvalget viste til at klager hadde hatt full anledning til å møte i retten og at det ikke var sannsynliggjort at dommeren hadde oppfordret klager til ikke å møte. Utvalget mente videre det ikke var grunnlag for å si at dommeren hadde opptrådt partisk. Det var etter utvalgets oppfatning heller ikke grunnlag for å si at saksbehandlingen hadde tatt unødige lang tid. Saksbehandlingstiden er en konsekvens av at partene skal gis anledning til å imøtegå hverandres anførsler. Tilsynsutvalget mente det ikke var grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor innklagede dommer.

Sak 3/13: Dommeratferd. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

En tingrettsdommer var innklaget for å ha formidlet usanne opplysninger om klager og for å ha brutt taushetsplikten. Tilsynsutvalget mente at den informasjonen dommeren hadde formidlet ikke var taushetsbelagt. Tilsynsutvalget fant etter dette ikke grunnlag for å anvende disiplinærtiltak overfor tingrettsdommeren.

Sak 4/13: Dommeratferd. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

En tingrettsdommer var innklaget for å ha formidlet opplysninger om klager og for å ha brutt taushetsplikten. Tilsynsutvalget mente at den informasjonen dommeren hadde formidlet ikke var taushetsbelagt. Tilsynsutvalget fant etter dette ikke grunnlag for å anvende disiplinærtiltak overfor tingrettsdommeren.

Sak 5/13: Dommeratferd. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klage på tingrettsdommer for opptreden i saksforberedende møte i sak etter barneloven. Klager (den ene parten) anførte at innklagede med blick og uttrykk ga klager skylden for at partene ikke ble enige, og at innklagede ble merkbart sur og arrogant pga. merarbeidet den midlertidige avgjørelsen medførte.

Tilsynsutvalget vurderte klagen av eget tiltak da den gjaldt anførsler om dommeratferd og oversittelsen av klagefristen var ubetydelig. Utvalget fant etter en konkret vurdering det ikke sannsynliggjort at innklagede hadde opptrådt slik som anført. Klagerens fremstilling var støttet av klagers prosessfullmektig, men ikke av motpartens prosessfullmektig og innklagede. Klagers påstander var videre ikke konkretiserte i form av utsagn eller handlinger. Det forelå ikke konkrete holdepunkter som sannsynliggjorde at klagers karakteristikker var korrekte. Anførselene om innholdet i avgjørelsen ble avvist, jf. domstoloven § 236 fjerde ledd. Utvalget fant ikke grunnlag for å anvende disiplinærtiltak overfor dommeren.

Sak 7/13: Sen saksbehandling. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klage på tre lagdommere for saksbehandlingstiden i en sivil sak om garantiansvar. Klager anførte blant annet at saken ikke ble tilstrekkelig prioritert og at det ble gitt uriktige opplysninger om årsaken til at domsavsigelsen ble forsinket. Tilsynsutvalget viste til at prosessfullmektigene ble informert underveis om forsinkelsene, herunder om domskrivende dommers sykemeldinger. Videre viste utvalget til at forsinkelsene skyldtes uforutsette omstendigheter og at det ikke var holdepunkter for å si at det var gitt uriktige opplysninger om årsakene til forsinkelsene. Utvalget mente la til grunn at den aktuelle saken var arbeidskrevende og domskrivende dommer ikke kunne klandres for saksbehandlingstiden. Det var heller ikke grunnlag for å klandre de to øvrige dommerne for ikke å ha tatt ansvar for

domskrivningen. Tilsynsutvalget fant etter dette ikke grunnlag for å anvende disiplinærtiltak overfor noen av lagdommerne.

Sak 13/13: Dommeratferd og sen saksbehandling. Disiplinærtiltak. Kritikk.

Klage på tingrettsdommer for sen ferdigstillelse av dom i sivil sak om prisavslag og erstatning for mangler etter kjøp av eierseksjoner. Hovedforhandling ble avholdt i perioden 15.-18. november 2011. Dom ble avsagt 3. desember 2012. Klagerne (beboerne) anførte at den medgåtte tid var for lang og gikk på bekostning av dommens kvalitet og resultat.

Tilsynsutvalget fant det klart at et tidsforløp på ca. 12 ½ måned fra hovedforhandlingens avslutning til dom foreligger objektivt sett er kritikkverdig og i strid med god dommerskikk. Den konkrete saken var videre ikke spesielt omfattende eller komplisert. Innklagedes beskrivelse av arbeids- og helsesituasjonen ble lagt til grunn.

Utvalget fant at det uansett følger av normene for god dommerskikk et krav om å gi orientering til partene om forsinkelsen og om når avgjørelse kan forventes. Det ble vektlagt at innklagede ikke holdte partene orientert. Innklagede ga for optimistiske opplysninger om når dom ville foreligge. Det beskrevne sykdomsbildet til innklagede og de andre utfordringer som forelå kunne heller ikke forsvare den medgåtte tid. Utvalget fant at ingen særlige forhold forsvarte saksbehandlingstiden, og innklagede ble ilagt disiplinærtiltak i form av kritikk. Utvalget bemerket avslutningsvis at tingrettens rutiner for å sikre overholdelse av plikten til aktiv saksstyring, som domstolleder er ansvarlig for, ikke hadde fungert tilfredsstillende i den konkrete sak.

Sak 14/13: Dommeratferd. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klage på tingrettsdommer for dommerens behandling av sak etter barneloven. Klageren (en av prosessfullmektigene) anførte blant annet at innklagede dommer var forutinntatt og at behandlingen av saken var påvirket av dommerens nære relasjoner til den fagkyndige meddommeren og til den rettsoppnevnte sakkyndige.

Tilsynsutvalget uttalte at habilitetsspørsmål ikke kan vurderes av utvalget, men at det kan være vanskelig å skille habilitetsspørsmål og dommeretiske spørsmål klart fra hverandre. Utvalget uttalte at det ikke bør benyttes sakkyndige eller fagkyndige i retten som dommeren har eller har hatt en nær relasjon til. Tilsynsutvalget fant ikke tilstrekkelig grunnlag for å anvende disiplinærtiltak overfor dommeren.

Sak 36/13: Dommeratferd. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klage på tingrettsdommer for opptreden under hovedforhandling. Klager mente dommeren virket uforberedt, uinteressert og at han kom med kritikkverdige uttalelser under forhandlingsmøtet. Videre anførte klager at dommeren feilaktig la til grunn at partene tidligere hadde inngått et utenrettslig forlik, at han besluttet å avskjære videre vitneførsel og at han ikke avhørte motparten. Tilsynsutvalget uttalte at det ikke var sannsynliggjort kritikkverdig dommeratferd, slik klager beskrevet det. Klagers fremstilling av dommerens opptreden var ikke bekreftet, hverken av innklagede eller av motpartens prosessfullmektig. Tilsynsutvalget konkluderte med at innklagede ikke hadde opptrådt i strid med god dommerskikk. Klagen ble avvist i den utstrekning den gjaldt forhold som kunne danne grunnlag for ugyldighetssøksmål etter tvisteloven § 19-12. Utvalget fant etter dette ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor dommeren.

Sak 49/13: Dommeratferd. Delvis avvising. Ikke disiplinærtiltak. En tingrettsdommer ble innklaget av en part på grunn av dommerens atferd under hovedforhandlingen. I klagen var det blant annet anført at dommeren var forutinntatt, partisk og opptrådte respektløs overfor klager. Klager anførte at dommeren opptrådte aggressivt, anklagende og krenkende, blant annet ved at dommeren kom med beskyldninger om løgn og stadig avbrøt under klagers partsforklaring. Tilsynsutvalget la til grunn at de påståtte forhold ikke var tilstrekkelig sannsynliggjort, og at det ikke var grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak. Utvalget ga en generell uttalelse om hva som er god dommerskikk. Forhold som knyttet seg til saksbehandlingen ble avvist.

Sak: 58/13: Dommeratferd. Disiplinærtiltak. Kritikkk. Klage på tingrettsdommer for å ha utlevert en rettsavgjørelse i en barnevernssak til barnets fostermor. Klageren, barnets mor, anførte at utleveringen var et åpenbart brudd på instruksjer om håndtering av dokumenter og dommer som inneholder taushetsbelagte opplysninger.

Tilsynsutvalget kom til at dommerens opptreden er i strid med hans plikter etter god dommerskikk. At taushetsbelagte opplysninger i en dom av denne karakter sendes andre enn partene, vil kunne svekke tilliten til dommere og rettsapparatet. At dommeren i den aktuelle sak mente at fostermoren allerede satt på mye av den informasjon dommen inneholdt, kan ikke endre dette. Hvis innholdet først er taushetsbelagt, kan det ikke være opp til dommeren å foreta en slik vurdering. Det forhold at taushetsbruddet er beklaget i ettertid, la Tilsynsutvalget i sin vurdering ikke vekt på.

Tilsynsutvalget fant etter dette grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak i form av kritikkk.

Sak 64/13: Dommeratferd. Sen saksbehandling. Ikke disiplinærtiltak. En tingrettsdommer ble innklaget for sen saksbehandling i forbindelse med innkalling til en ekstraordinær generalforsamling i et borettslag. Klager mente dommeren brukte for lang tid med å innkalle til ekstraordinær generalforsamling etter borettslagslova § 7-6 annet ledd. Tilsynsutvalget mente hverken dommerens tidsbruk eller oppfølging for øvrig ga grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak.

Sak 62/13 og 66/13: Dommeratferd. Delvis avvising. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak. To klager mot samme jordskiftedommer fra to av partene i en jordskiftesak ble behandlet samlet.

Klagerne anførte at dommerens veiledning var mangelfull, at han tillot framlagt et dokument som burde vært avvist, samt at han unnlot å utsette rettsmøtet når dokumentet likevel ble tillatt framlagt. Tilsynsutvalget kom til at dette er forhold som kan brukes som ankegrunn og som utvalget derved ikke kan vurdere.

Videre anførte klagerne at dommeren presset og lurte dem til å inngå rettsforlik, samt at han ga føringer for hva et domsresultat ville bli. Dette er forhold som Tilsynsutvalget kan vurdere. Utvalget kunne imidlertid ikke se at slike forhold var sannsynliggjort. Uttalelsene fra de øvrige aktørene i saken tilsa ikke at dommeren hadde opptrådt på en klanderverdig måte. Det var derved ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak.

Sak 70/13: Dommeratferd. Delvis avvising. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak. Klage mot tingrettsdommer. Forhold i klagen som gjaldt dommerens habilitet og dommerens beslutning om å avskjære bevis ble avvist av Tilsynsutvalget. Klager anførte at dommeren i

rettsmøte opptrådte partisk, forutinntatt og på en måte som var egnet til å svekke tilliten til domstolene. Tilsynsutvalget mente dommeren ikke hadde vært for inngående ved utspørringen av klager. Utvalget la videre til grunn at det ikke var noe kritikkverdige ved dommerens saksstyring. Utvalget mente det ikke var sannsynliggjort at dommeren kom med kritikkverdige uttalelser eller at han hadde vært forutinntatt eller opptrådt partisk. Tilsynsutvalget konkluderte med at det ikke var grunnlag for å si at dommeren hadde opptrådt i strid med god dommerskikk.

Etiske prinsipper for dommeratferd

De etiske prinsippene for dommeratferd har som formål å fremme at dommerne opptrer på en måte som skaper tillit til domstolene og deres avgjørelser. Prinsippene skal også tjene til opplysning om hva som er god dommerskikk. Disse etiske prinsippene for dommeratferd er vedtatt av henholdsvis Den norske Dommerforening, Teknas etatsforening for jordskifterettene og Domstoladministrasjonen, og er utarbeidet i samarbeid mellom disse. Prinsippene gjelder for alle fagdommere i de alminnelige domstolene og i jordskiftedomstolene, både i og utenfor den dømmende virksomhet.

1. Grunnleggende krav

En dommer skal opptre i samsvar med loven, rettsordenen og god dommerskikk, og slik at han eller hun gjennom sin atferd fremmer den alminnelige tillit til domstolene.

2. Uavhengighet

En dommer skal utøve dommergjerningen uavhengig av utenrettslig påvirkning fra offentlige eller private interesser.

3. Upartiskhet

En dommer skal være og framtre som upartisk og opptre slik at det ikke med rimelighet kan stilles spørsmål ved dommerens nøytralitet. En dommer må ikke gi uttrykk for forhåndsstandpunkt i saker han eller hun har under behandling eller som det er nærliggende at dommeren kan få til behandling. En dommer skal utøve dommergjerningen uten forutinntatte holdninger. Dommeren skal aktivt legge forholdene til rette for minnelige løsninger, men partene skal ikke utsettes for press til å inngå forlik.

4. Integritet

En dommer skal opptre på en måte som ikke er egnet til å skade den alminnelige tilliten til domstolens eller dommerstandens anseelse. En dommer skal ikke for seg selv eller andre motta gaver eller andre fordeler som kan settes i forbindelse med utøvelsen av dommergjerningen.

5. Likebehandling

En dommer skal ivareta hensynet til likebehandling av parter og øvrige aktører som opptrer for domstolen. En dommer skal bygge på saklige hensyn ved tildeling av oppdrag for domstolen.

6. Korrekt opptreden

En dommer skal holde en saklig tone og opptre verdig og korrekt overfor alle som dommeren har med å gjøre i embetsutøvelsen. Dommeren skal påse at meddommere deltar som fullverdige medlemmer av retten. Dommeren skal vise respekt for de oppgavene advokater og representanter for påtalemyndigheten har i rettspleien. En advokat skal ikke identifiseres med sin klient.

7. Utforming av rettslige avgjørelser

Ved utformingen av rettens avgjørelser må dommeren vise tilbørlig respekt overfor alle involverte så langt det er forenlig med kravet til en dekkende begrunnelse.

8. Diskresjon

En dommer skal – foruten å overholde lovbestemt taushetsplikt – utvise diskresjon om sensitive forhold som dommeren får kjennskap til i sitt virke og skal ikke bruke slik informasjon til noe formål som ligger utenfor dommergjerningen. En dommer skal utad bevare taushet om rettens rådslagning og stemmegivning for lukkede dører. En dommer skal ikke meddele avgjørelsen før den er avsagt.

9. Kompetanse

En dommer skal vedlikeholde og forbedre sine faglige kunnskaper og ferdigheter.

10. Effektivitet

En dommer skal utføre sin dommergjerning effektivt og med rimelig hurtighet, så langt det er forenlig med kravene til forsvarlig saksbehandling og faglig kvalitet. Når det oppstår forsinkelser av betydning, skal de partene som er berørt underrettes om dette.

11. Ytringer m.m.

En dommer har som enhver annen ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet, men en dommer skal ved utøvelsen av slike rettigheter ta hensyn til dommerembetets verdighet og domstolens upartiskhet, nøytralitet og uavhengighet. En dommer bør utvise forsiktighet ved omtale av saker som er under behandling i domstolene, og av egne rettsavgjørelser.

12. Dommerens forhold til media

En dommer skal vise respekt for medias oppgaver, herunder med å gi offentligheten informasjon om saker som behandles i domstolene.

13. Dommerens forhold utenfor tjenesten

En dommer skal også utenfor tjenesten opptre slik at atferden ikke er egnet til å skade respekten for eller tilliten til domstolene. En dommer må ikke gjøre bruk av dommertittelen når slik bruk kan oppfattes som en sammenblanding av roller eller hvor det for øvrig ikke er saklig grunn til det. En dommer må vise forsiktighet med å gi råd eller på annen måte engasjere seg i andres rettstvister.

14. Fratrådte dommere

En fratrådt dommer bør unngå atferd som kan oppfattes som uheldig utnyttelse av dommertittelen.

15. Inngrepsansvar

En dommer som blir kjent med overtredelser av disse etiske prinsipper begått av en kollega, bør ta dette opp på en passende måte, og gripe inn dersom overtredelsen er vesentlig.

1. oktober 2010